

ΚΩΣΤΙΑ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Μέσα
απ' τις
ζωές
των
άλλων

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Μέσα απ' τις ζώες των άλλων**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Κώστια Κοντολέων
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Κώστια Κοντολέων, 2016
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Eve Stober and Ruth Oosterman
«The Sunflower Princess» – Collaborations with my Toddler, 2014
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2016

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2016

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1467-6
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1468-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiu Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΚΩΣΤΙΑ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Μέσα
απ' τις
ζωές
των
άλλων

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Το χάρτινο σπέρμα, Πατάκης, 1999

Σιγανά, σιγανά πατώ τη γη, 1η εκδ. Πατάκης, 1999,
2η εκδ. Έναστρον, 2013

Το κίτρινο φουστάνι, Πατάκης, 2000

Φεύγω, Ψυχογιός, 2011

Στην Άννα μου

Περιεχόμενα

Η όμορφη της Σαντορίνης	13
Δεν είναι αυτό το πρόσωπό μου	20
Η μεγάλη	27
Η αντικαταστάτρια	36
Άγγελος στο σανατόριο	42
Το τέλος της εποχής εκείνης	48
Στον αστερισμό του Θωμά	52
Τερτίπια της ζωής	57
Λούης ή Λεωνίδα	60
Τρόμος και περηφάνια	66
Η ερωτευμένη Φωτεινή	69
Στον απόηχο περασμένων μεγαλείων	78
Γάμος σε δίσεκτη χρονιά	85
Και ήρθε η ζωή και τα σάρωσε όλα	89
Ο σκληρός Δεκέμβρης του '44	92
Μη, πατέρα!	105
Θα έρθω να τα πω και σε σένα... ..	108
Δικό μου το παιδί!	113

Πέτρα, ναι, έτσι θα τη φωνάζω!	115
Δε θα μπορέσω ποτέ να το κάνω	118
Οι δικοί της άνθρωποι	121
Η αυλή των θαυμάτων	125
Σε μία ώρα θα είναι δικιά της	128
Ο Αράπης	133
Τρίπολη, καλοκαίρι του '50	136
Η γειτονιά της Πέτρας	140
Σαούλ, Σαούλ τι με διώκεις;	147
Είναι που δεν έχεις πατέρα...	151
Ο θεός Σάκης	153
Αναμνήσεις και ψευδαισθήσεις	160
Τι δουλειά κάνει ο μπαμπάς;	166
Βιαστικές αποφάσεις	173
Μικρά οικογενειακά στιγμιότυπα	175
Αυτοί του βρομόσογου	182
Ο Αλβέρτος κι η μανταμίτσα του	185
Άδεια συναισθήματα	192
Πρόσωπα, λες, από μια οπερέτα	198
Αλλαγές στην αυλή των θαυμάτων	204
Στέφανος	211
Ο δράκος	221
Ανατροπές	225
Μη χάσουμε την ευκαιρία	230
Μια μέρα γάμου	233
Δαχτυλίδι με ραγισμένη πέτρα	236
Διαμέρισμα σε πολυκατοικία	240
Η κοκάλινη κούκλα	246
Διπλή ζωή	250

Όλα αλλάζουν, όλα ίδια μένουν	254
Νέες καθημερινές συνήθειες	260
Πουκάμισο φιδιού	265
Συνέπειες συνωστισμού	271
Ποτέ ξανά!	277
Ηρεμία;	280
Ρωγμές	282
Γοητεία μεταμόρφωσης	288
Οι γυναίκες του Φίλιππου	292
Πέτρα	303
Η μετάλλαξη της Πέτρας	307
Εδώ Πολυτεχνείο!	314
Θεία Αριάδνη	317
Ραφαήλ	323
Ίσως ένα γόνιμο αύριο...	327
Μια πρόταση και μια απόφαση κατόπιν	329
Ο χορός ξεκινά	332
Κι άλλος χορευτής	335
Τη δική της μόνο τη ζωή θα ζήσει	338
Οι χορευτές λιγοστεύουν	341
Η επιστροφή της κούκλας	344
Εγκεφαλικό	350
Ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά	354
Η μια μετά την άλλη έρχονται και φεύγουν	366
Η Βέρα	370
Ο χορός δεν είχε τελειώσει	376
Ο τελευταίος ρόλος της Δέσπως	383
Η τελευταία χορεύτρια	384
Δαχτυλίδι με αληθινό διαμάντι	387

Η όμορφη της Σαντορίνης

Τη Σαντορίνη θυμόταν η Ροδάνθη.

Το νησί ήταν που γεννήθηκε και που μεγάλωσε. Και που όλοι, και παντού –και στο Εμπορείο που κατοικούσε, μα και στα Φηρά και στο Ημεροβίγλι και στην Οία και στο Καμάρι–, μιλούσαν για την ομορφιά της. Όταν σεργιάνιζε στα καλντερίμια ή διέσχιζε τις πλατείες, κι όταν κατέβαινε στο λιμάνι μα και σαν ανηφόριζε προς τον Πύργο, οι γυναίκες έβγαιναν στα παράθυρα, οι άντρες στις πόρτες των μαγαζιών τους, τα παιδιά σταμάταγαν τα παιχνίδια κι όλοι θαυμάζανε την όμορφη συντοπίτισσά τους.

Κι όταν πήγαινε να ποτίσει τις ορτανσίες και τα άλλα λουλούδια του κήπου της, έβρισκε ανάμεσα στα μπουκέτα τους ραβασάκια και στολίδια του λαιμού.

Τέτοια κι άλλα παρόμοια για χάρη της όμορφης γίνονταν, και τ' άλλα τα κορίτσια μακάριζαν την ομορφιά της και τα παλικάρια ζήλευαν αυτόν που θα την έκανε γυναίκα του.

Τη Σαντορίνη, λοιπόν, θυμόταν η Ροδάνθη και με ιστο-

ρίες από κείνα τα χρόνια τάζε τα τρία της παιδιά – τη μεγάλη, τη Φωτεινή, τον μοναχογιό, τον Φίλιππο, και το στερνοπαίδι, τη Δέσπω.

Κι αυτά άκουγαν για κείνη την κοπελιά την πανέμορφη, μα δυσκολεύονταν να πιστέψουν πως τούτο το πρόσωπο που είχαν απέναντί τους να τους ιστορεί όλα αυτά ήταν κάποτε τόσο εκθαμβωτικά όμορφο.

Αλλά γρήγορα ξεχνούσαν τούτο το ξάφνιασμα. Η μητέρα τους όμως συνέχιζε να θυμάται. Και άλλα, νέα ξαφνιάσματα περίμεναν τα τρία παιδιά.

Κάποτε –λέει– αρραβωνιάστηκε μ' ένα από τα καλύτερα παλικάρια του χωριού και ο γάμος τους δε θ' αργούσε να γίνει. Μα κάτι στράβωσε στον δρόμο – να ένα ακόμα ξάφνιασμα. Κι ο αρραβώνας τους διαλύθηκε – κι άλλο ξάφνιασμα. Κι ακολουθούσαν και τα επόμενα – όσοι πριν τη μακάριζαν τώρα έγιναν κατήγοροι, έτοιμοι να υπογράψουν την καταδίκη της.

Γούρλωναν τα μάτια τα δυο μικρότερα παιδιά – ο Φίλιππος κι η Δέσπω. Κι η μάνα τους χαμογελούσε πικρά κι εξηγούσε πως νόμος άγραφος μα και παράλογος του νησιού ήταν αυτός που έβαζε στο περιθώριο τις γυναίκες εκείνες που, ηθελημένα ή άθελά τους, δίκαια ή άδικα, εγκαταλείπονταν από συζύγους ή μνηστήρες.

Η μεγάλη κόρη, η Φωτεινή, την άκουγε και μέσα της θρασομανούσαν ερωτήσεις που ήξερε πως δε θα μπορούσε ποτέ να ξεστομίσει στη μάνα της, κι ας αναρωτιόταν συχνά ποιος να ήταν ο λόγος αυτός, ο τόσο πια σοβαρός, που είχε κάνει τη Ροδάνθη να ξενιτευτεί. Γύρναγε ανήσυχη κάθε τόσο το κεφάλι της προς το μέρος του πατέρα της για να δει αν είχε ακούσει κι αυτός, αν

τον βασάνιζαν κι εκείνον αναπάντητες ερωτήσεις για βαθιά θαμμένα μυστικά ή αν ήξερε με λεπτομέρειες τον λόγο που είχε αναγκάσει τη Ροδάνθη να φύγει από το νησί της παίρνοντάς μαζί της και την ξαδέλφη της την Καλομοίρα, που, εκείνη πάλι λόγω φτώχειας, δε θα είχε στον ήλιο μοίρα στον τόπο τους κι έτσι το είχε αποφασισμένο από τα πριν να πάει στην πρωτεύουσα να βρει εκεί κάποια δουλειά.

Αλλά η Ροδάνθη δεν έδειχνε να προσέχει τις ανήσυχες ματιές της μεγάλης της κόρης. Χαμένη πια στις αναμνήσεις της, όπως κάθε φορά που αναφερόταν στο νησί της, σαν υπνωτισμένη μιλούσε στα παιδιά της για το τότε, πριν περάσει ξαφνικά στο μετά.

Μα, όσο κι αν συνέχιζε να μιλάει και να αφηγείται την ιστορία της στα τρία της παιδιά, στην ουσία μόνο η Φωτεινή ήταν που έδειχνε να την παρακολουθεί.

Ο Φίλιππος βαριόταν ν' ακούει χιλιοειπωμένες ιστορίες κι έπαιζε κρυφά με τις πήλινες μπίλιες στην τσέπη του. Θα ήθελε να έβγαινε έξω στο πεζοδρόμιο να 'βρισκε τα φιλαράκια του, μα δεν τολμούσε να το κουνήσει από τη θέση του. Μόνο κοίταζε πονηρά τη Δέσπω, πλάι του, που κι αυτή έλυγε κι έπλεκε συνέχεια τις κοτσίδες της περιμένοντας να μπει η πολυπόθητη τελεία που θα σήκωνε τη μάνα τους από την καρέκλα και θα έβγαζε εκείνους έξω στην αυλή. Στο παιχνίδι.

Η Φωτεινή τούς αγριοκοίταζε, φοβότανε μπας και η Ροδάνθη θυμώσει που δεν την πρόσεχαν και σταματήσει να αναμοχλεύει τις αναμνήσεις της.

Α, όλα κι όλα... Για τη Φωτεινή όσα έλεγε η μάνα της δεν ήταν απλά και μόνο παλιές ιστορίες... Ήταν κά-

τι περισσότερο... Κάτι που δεν ήξερε πώς να το χαρακτηρίσει, αλλά που σίγουρη ήταν ότι θα έπρεπε να το ακούσει ξανά και ξανά και ξανά... Με πολλές λεπτομέρειες, κάθε φορά και με μια καινούργια, που να έρχεται να συμπληρώσει τις άλλες.

Κι η Ροδάνθη συνέχιζε –για το χατίρι του μεγάλου της παιδιού λες;– να μιλάει για το τότε...

Πως ήρθαν θυμότανε ν' αναζητήσουν την τύχη τους στην πρωτεύουσα, πως έπιασαν δουλειά σαν μαθητευόμενες σε κάποια μοδίστρα και νοικιάσανε δωμάτιο με κοινόχρηστη κουζίνα και κοινόχρηστο αποχωρητήριο σε μια αυλή κάπου κοντά στο Μεταξουργείο.

Στην ίδια αυλή –συνέχιζε η Ροδάνθη και μισόκλεινε τα βλέφαρα– κρατούσαν ένα δωμάτιο και δυο νεαροί άντρες, ο Θωμάς και ο Γιάννης, συγχωριανοί και φίλοι από παιδιά, που είχαν αφήσει το ορεινό χωριό τους κάπου έξω από τη Μακρακώμη για να αναζητήσουν την τύχη τους στην Αθήνα. Είχαν πιάσει κι οι δυο δουλειά σ' έναν μπάρμπα του Θωμά, υφασματέμπορο με μαγαζί στο κέντρο της Αθήνας και με εξασφαλισμένη πελατεία. Ο Θωμάς ανέλαβε τα λογιστικά του μαγαζιού κι ο Γιάννης το πόστο πίσω από τον πάγκο με τα υφάσματα.

Σ' αυτό το σημείο η Ροδάνθη έπαιρνε ελαφριά ανάσα και σταματούσε πάντα να μιλάει. Λες και δίσταζε να συνεχίσει. Το βλέμμα της γινόταν θολό, τα χείλια της σάλεуαν άηχα.

Τα δυο μικρότερα παιδιά λοξοκοιτάζανε προς την πόρτα που έβγαζε στην αυλή. Μα η Φωτεινή κάτι τέτοιες στιγμές κοίταζε και πάλι ανήσυχη τον πατέρα της,

που, φαινομενικά ατάραχος, έδειχνε βυθισμένος στην ανάγνωση της εφημερίδας του.

Κάποια στιγμή η Ροδάνθη, μ' έναν αναστεναγμό, επέστρεφε στο τώρα, άγγιζε το σημαδεμένο πρόσωπο, χαμήλωνε την ένταση της φωνής και έμπαινε στον πυρήνα της ιστορίας της, σ' όλα αυτά που σημάδεψαν την πορεία της ζωής της και την έφεραν τα πάνω κάτω.

Με την Καλομοίρα, λοιπόν, κρυφογελούσαν πονηρά κάθε φορά που συναπαντιόντουσαν με τους δύο άντρες στην καγκελόπορτα της αυλής τους, γυρνώντας κι αυτές κι εκείνοι από τις δουλειές τους.

Στην Καλομοίρα άρεσε ο Θωμάς, στη Ροδάνθη ο Γιάννης, κι όσο περίμεναν από εκείνους να κάνουν την πρώτη κίνησή τους τόσο φαντασιώνονταν γάμους και παιδιά μαζί τους.

Μα, όταν η πρώτη κίνηση θα γινότανε, τότε πολύχρονες φιλίες θα ραγίζανε και σχέσεις σχεδόν αδελφικές θα ξεσκίζονταν.

Η Καλομοίρα ξαφνικά θα ένιωθε πως και πάλι κάποιιοι την απόδιωχναν.

Γιατί και οι δυο φίλοι –κι ο Θωμάς κι ο Γιάννης– είχαν διαλέξει τη Ροδάνθη.

Κι οι δυο τής έδειχναν με κάθε τρόπο τον έρωτά τους, με λόγια και με πράξεις, και είχαν αποδουθεί σ' έναν άνισο αγώνα να την κερδίσουν.

Άνισο γιατί εκείνη είχε διαλέξει ήδη από την αρχή τον Γιάννη.

Τον Γιάννη, με τα ξανθά σγουρά μαλλιά και τα τσακίρικα μάτια. Αυτά ήταν που την είχανε μαγέψει και ούτε που της περνούσε από τον νου πως σύντομα κι αυ-

τός θα την εγκατέλειπε... Και μάλιστα όταν θα τον είχε περισσότερο από κάθε άλλον ανάγκη.

Μα τότε ήταν πολύ νέα κι ασυλλόγιστη, μέτραγαν γι' αυτή ακόμη οι εξωτερικές ομορφιές και χόρταινε η καρδιά της από παχιά λόγια.

Ο Θωμάς, ήπιος χαρακτήρας από τη φύση του, είχε δεχτεί χωρίς θυμούς και καβγάδες την απόφασή της. Μόνο στο βλέμμα του μπορούσε κανείς να ξεχωρίσει τον καημό και τη θλίψη του.

Ο πληγωμένος εγωισμός της Καλομοίρας την έσπρωξε μετά από λίγες μέρες ν' αναζητήσει άλλο δωμάτιο, σ' άλλη αυλή. Οι δυο ξαδέλφες βλέπονταν πια μόνο στη δουλειά, αλλά κι εκεί οι κουβέντες τους μετρημένες ήταν, προσπαθούσαν να κρύψουν όσα πια τις χώριζαν.

Κάθε φορά που η Ροδάνθη έφτανε σ' αυτό το σημείο την αφήγησή της, σταματούσε την αναδρομή στο παρελθόν, μάζευε τις τούφες των μαλλιών της που είχαν ξεφύγει από τον κότσο της, σηκωνόταν από την καρέκλα της κι έστρωνε τις ζάρες της φούστας της.

«Άλλη φορά θα σας πω για την αρρώστια που έφερε τα πάνω κάτω στη ζωή όλων μας», τους έλεγε και πήγαινε να ζεστάνει το φαγητό.

Τα μικρά –επιτέλους!– ξεχύνονταν στον δρόμο να συνεχίσουν το παιχνίδι, κι η Φωτεινή, απογοητευμένη, καθόταν ακόμη ασάλευτη στην καρέκλα της. Ποτέ δε βαριόταν ν' ακούει για ό,τι σημάδεψε το πρόσωπο και το κορμί της μητέρας της. Ίσως και να τ' αποζητούσε.

Να καταλάβει ήθελε ποιες δυνάμεις είχαν συνωμοτήσει και η ζωή της Ροδάνθης ξεστράτισε σ' άλλους δρόμους, που τα όνειρα γίνηκαν εφιάλτες, κι εκείνη, ανί-

σχυρη, παραδόθηκε στη μοίρα της. Γιατί, όπως η ίδια έλεγε, όταν σε τίποτα και σε κανέναν δεν είχε πια να πιστέψει, όταν ο θάνατος ήταν ο μόνος σύντροφος που νόμιζε πως της είχε απομείνει, ο Θωμάς απέτρεψε το αναπόφευκτο και την άρπαξε από τα χέρια του.

Δεν είναι αυτό το πρόσωπό μου

Το αναπόφευκτο!... Το σπυρί δηλαδή, εκείνο το πρώτο το σπυρί στο στόμα. Κι ύστερα άλλο, στη γλώσσα, κι άλλο, στον λαιμό, στο πρόσωπο... Σπυριά κάτω από το μάτι, στο μέτωπο, στο μάγουλο, στο πιγούνι, στη μύτη. Μετά ήρθε ο πυρετός και τ' άλλα τα σπυριά, τα φριχτά σπυριά που γέμισαν το πρόσωπο, τ' όμορφο πρόσωπό της, το κορμί της, τα χέρια της.

Το αναπόφευκτο!...

«Ευλογιά», είχε δηλώσει ο γιατρός κι είχε αποστρέψει το πρόσωπό του. «Στο Λοιμωδών το συντομότερο», είχε προστάξει κι έφυγε βιαστικός, μην κολλήσει κι εκείνος την κατάρρα.

Το αναπόφευκτο!

Στο Λοιμωδών η Ροδάνθη, έμεινε ένα μήνα, καθηλωμένη σ' ένα άθλιο σιδερένιο κρεβάτι, άκουγε γύρω της ανθρώπους να βογκούν, ένιωθε την παρουσία του Θανάτου πιο συχνά από εκείνη των νοσοκόμων της πτέρυγας της. Στο παραλήρημά της, έβλεπε τον σκοτεινό του ίσκιο να στέκεται στα πόδια του κρεβατιού της, να τη δείχνει με

το κοκαλιάρικο δάχτυλό του, κι ύστερα, αργά, βασιανστικά αργά, το δάχτυλο άλλαζε κατεύθυνση, έδειχνε πότε το πλαϊνό κρεβάτι, πότε το απέναντι κι ύστερα χανόταν, για να γυρίσει την επόμενη μέρα, και την επόμενη, για να παίξει πάλι μαζί της το άσχημο παιχνίδι του.

Η Ροδάνθη είχε συνηθίσει την παρουσία αυτού του ίσκιου, ίσως και να την περίμενε, λαχταρώντας να τη λυτρώσει από τον εφιάλτη.

Το αναπόφευκτο... Καμιά φορά νικιέται!

Κι ήταν, λοιπόν, στο τέλος του μήνα που ο σκοτεινός ίσκιος άξαφνα δε σήκωσε ξανά το χέρι του, δεν την έδειξε με το δάχτυλό του, μόνο την κοίταξε, μ' εκείνες τις άδειες κόγχες των ματιών του.

«Θα ζήσεις, Ροδάνθη», της είπε.

«Θα ζήσεις, μα θα εύχεσαι να 'χες πεθάνει!»

Ήταν η τελευταία του επίσκεψη, την άλλη κιόλας μέρα τη θέση του πήρε ο γιατρός, στάθηκε κι αυτός μπροστά από το κρεβάτι της και της είπε: «Θα ζήσεις, Ροδάνθη! Λαβωμένη, μα θα ζήσεις».

Η Ροδάνθη έμεινε μια βδομάδα ακόμη στο Λοιμωδών, το εξιτήριο που της έδωσαν συνοδευόταν από αυστηρές οδηγίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που είχε συσσωρεύσει η αρρώστια στο πρόσωπο και στο κορμί της.

Η προϊσταμένη, άνθρωπος από τη φύση του μειλίχιος και καλοσυνάτος, λίγο πριν φύγει εκείνη, ήρθε και της έδωσε βέλο πυκνά υφασμένο, «Έτσι, για τον πρώτο καιρό», της είπε, «ώσου να ξεραθούν εντελώς τα σπυριά». Μα δεν της αποκάλυψε το ανείπωτο, αυτό που θα έμενε στη θέση των σπυριών, δεν της μίλησε για τις

ουλές που θα της άφηνε απλόχερα η αρρώστια, παράσημα νίκης ή ήττας, ζωής ή θανάτου, στοιχεία αδιάφυστα ενός μόνιμου εφιάλτη.

Και η Ροδάνθη δεν τόλμησε να κοιταχτεί στον ραγισμένο καθρέφτη του μπάνιου του νοσοκομείου, δε θέλησε μήτε να κοιτάξει κατάματα τις άλλες γυναίκες στον θάλαμό της όταν τις αποχαιρετούσε. Αμίλητη, μάζεφε τα λιγοστά πράγματά της, φόρεσε το βέλο το πυκνό και βγήκε ξανά στο φως και στη ζωή.

Στα σκαλιά του νοσοκομείου στάθηκε για λίγο, περιμένοντας κι εκείνη δεν ήξερε τι ή ποιον.

Όλον αυτό τον καιρό στο Λοιμωδών, η Καλομοίρα την είχε επισκεφτεί μονάχα μία φορά, της είχε απλά γνώψει από την πόρτα του θαλάμου κι είχε βιαστεί να φύγει σαν κυνηγημένη. Ο Γιάννης –α, αυτός!– την επισκεπτόταν μόνο στα όνειρά της, ποτέ στον ξύπνο της. Και μόνον εκείνος, ο Θωμάς, ερχόταν ξανά και ξανά να τη δει, πίσω από μάσκες, γάντια και ιατρικές ρόμπες, της μιλούσε, της έδινε κουράγιο, της έδειχνε με την παρουσία του το ενδιαφέρον του για κείνη. Αλλά ακόμα και τότε η σκέψη της Ροδάνθης έτρεχε στον Γιάννη και φαντασιωνόταν τη ζωή της μαζί του, μια ζωή χωρίς σπυριά και αρρώστιες.

Η Ροδάνθη ήλπιζε ακόμη στην αλλοτινή της ομορφιά. Σ' ένα αύριο απαλλαγμένο από καταραμένες αρρώστιες και αμείλικτα σπυριά.

Δεν είχε έρθει, λοιπόν, κανείς. Η ερημιά του δρόμου συναγωνιζόταν την ερημιά της καρδιάς της, κι η Ροδάνθη άφησε πίσω της τον εφιάλτη του νοσοκομείου για να μπει στον εφιάλτη της ζωής.

Γύρισε σαν κλέφτρα στην κάμαρη της αυλής, κρύβοντας προσωρινά, όπως πίστευε, με το πυκνά υφασμένο βέλο τα σημάδια της αρρώστιας και το μισότυφλο μάτι. Κάθισε στην άκρη του κρεβατιού της. Μόνη μέσα στην κάμαρη πια. Είχε συνηθίσει στην απουσία της Καλομοίρας κι εδώ όπως και στο νοσοκομείο – αργότερα θα μάθαινε πως τα είχε μπλέξει μ' έναν χονδρέμπορο της Λαχαναγοράς, πως έμενε πια μαζί του και πως μάλλον το πήγαιναν για γάμο.

Η Ροδάνθη ήθελε σαν τρελή να βγει στην αυλή, να χτυπήσει την πόρτα του Γιάννη, να του πει πόσο τον είχε λαχταρήσει αυτόν τον ένα μήνα της αρρώστιας της, να τη σφίξει στην αγκαλιά του εκείνος και να την κλωσορίσει.

Το βέλο που μπλέχτηκε ξαφνικά στα μαλλιά της της θύμισε το δάχτυλο του σκοτεινού ίσκιου που για μέρες στεκόταν στα πόδια του κρεβατιού της, και τα τελευταία του λόγια – «Θα ζήσεις, μα θα εύχεσαι να 'χες πεθάνει!»

Όμως η επιθυμία νίκησε τον φόβο, η ανάμνηση του όμορφου αγαπημένου προσώπου έσβησε τη θλίψη για το λαβωμένο δικό της.

Σηκώθηκε κι έσυρε τα βήματά της ως την αυλή, ως την πόρτα του. Με χέρι που έτρεμε, άγγιξε την παγωμένη πετούγια, κανένα ίχνος του Γιάννη στο άδειο δωμάτιο, ο καλόγηρος ορφανός από τα ρούχα του, το κρεβάτι του γυμνό από στρωσίδια κι η κουρελού στη δικιά του μεριά σχεδόν απάτητη, ούτε καν η μυρωδιά από τα σιγάρα του δεν πλανιόταν στον αέρα.

Η Ροδάνθη κλονίστηκε, πιάστηκε από την κάσα της πόρτας να μην πέσει. Κατάλαβε, κι έσβησε από τη μνή-

μη της όλα εκείνα που τους ένωναν κι άρχισε να μετράει όλα αυτά που τους χώριζαν πια. Στράφηκε να φύγει, να βγει από την κάμαρη, κι αν ήταν μπορετό, κι από εκείνη την αυλή, την αυλή της καινούργιας προδοσίας.

Δυο χέρια άγγιξαν τα δικά της, η ήρεμη, τρυφερή φωνή του Θωμά χάιδεψε τον λοβό του αυτιού της.

«Έφυγε, Ροδάνθη», τον άκουσε να της λέει, «πήρε των ομματιών του και ξενιτεύτηκε, εγώ όμως έμεινα, είμαι εδώ για σένα».

Η Ροδάνθη γύρισε προς το μέρος του, μ' αργές κινήσεις σήκωσε το βέλο και του έδειξε αυτό που εκείνη δεν τολμούσε ακόμη να κοιτάξει.

Ο Θωμάς χάιδεψε το σημαδεμένο της πρόσωπο, ήθελε να την κάνει γυναίκα του, της είπε, γιατί για κείνον το πρόσωπό της παρέμενε πάντα όμορφο και καμιά ουλή, κανένα σημάδι δεν ήταν ικανά να τ' ασχημύνουν. Με την αγάπη και τη φροντίδα του θα ξανάβρισκε την αλλοτινή της ομορφιά, μα, κι αν αυτό δε γινόταν, θα ήταν πάντα για κείνον η όμορφη Ροδάνθη του.

Τον άκουγε σαν υπνωτισμένη, η διπλή προδοσία την είχε εξουθενώσει συναισθηματικά, η αρρώστια είχε αχρηστέψει το οπλοστάσιο της άμυνάς της. Η όμορφη της Σαντορίνης είχε βιώσει για δεύτερη φορά την εγκατάλειψη από έναν αγαπημένο, η όμορφη της Σαντορίνης αρνιόταν να συμφιλιωθεί μ' εκείνη την άλλη Ροδάνθη, με το βλογοκομμένο πρόσωπο και το μισότυφλο μάτι, αρνιόταν ν' αποδεχτεί τον οίκτο του Θωμά, δεν ήθελε να στήσει από την αρχή τη ζωή της πάνω στον οίκτο κανενός.

Σε μια παροδική έκρηξη παράνοιας, αναζήτησε το

πριγκιπόπουλο του παραμυθιού να της λύσει τα μάγια, να γίνει η μεταμόρφωση που βαθιά μέσα της ήξερε πως ποτέ δε θα 'ρχόταν.

«Δε θέλω τον οίκτο σου!» είχε φωνάξει στον Θωμά και είχε βιαστεί να κλειστεί στην κάμαρή της. Έβουρε τον σύρτη και διπλοκλείδωσε την πόρτα. Έμεινε ώρα καθισμένη στο σκοτάδι, στην άκρη του κρεβατιού της. Κι ύστερα σηκώθηκε, άναψε το λαδοφάναρο και ξεκρέμασε με χέρια που έτρεμαν τον καθρέφτη από το καρφί στον τοίχο. Η ώρα της αλήθειας είχε φτάσει, μιας αλήθειας που δεν ήξερε αν θα μπορούσε να την αντέξει, όλον αυτόν τον καιρό πίστευε το χειρότερο, κι άλλοτε, πάλι, σε στιγμές ευφορίας, πίστευε το καλύτερο. Αυτό που αντίκρισε δεν ήταν το χειρότερο μα ούτε και το καλύτερο. Ήταν το πρόσωπο μιας άλλης, η εφιαλτική αντανάκλαση ενός ψεύτη καθρέφτη.

Δεν είναι αυτό το πρόσωπό μου! το σκέφτηκε, ίσως και να το ψιθύρισε.

Α, όχι! Δεν αντεχότανε αυτό! Αύριο κιόλας θα τα μάζευε και θα 'φευγε από αυτή την αυλή. Από τους άπιστους Γιάννηδες του κόσμου τούτου, κι από τους πιστούς Θωμάδες που δε χρειαζόταν να βάλουν το δάχτυλο «εις τον τύπον των ήλων» για να πιστέψουν, αφού ήξεραν ήδη, πριν καν τον αγγίξουν, τον ανάγλυφο χάρτη του λαβωμένου της προσώπου.

Θα έφευγε χωρίς καν να τον χαιρετήσει, θα χανόταν από τη ζωή του, δεν έφτανε ο οίκτος του Θωμά για να τη σπρώξει σ' έναν γάμο χωρίς έρωτα. Να ενεργοποιηθεί και πάλι το νεκρωμένο είναι της.

Έμεινε ξάγρυπνη ως το πρωί, η παλιά πάνινη βαλί-

τσα χώρεσε τα λιγοστά υπάρχοντά της, άδραξε την πετούγια, άνοιξε την πόρτα και βγήκε στον παγωμένο άέρα της μέρας που μόλις χάραζε.

Από τις σκιές της αυλής ξεκόλλησε μία και ήρθε προς το μέρος της. Ο Θωμάς τής έφραξε τον δρόμο, της πήρε από το χέρι την πάνινη βαλίτσα και την οδήγησε στη δική του κάμαρη...

Η μεγάλη

Στη δική του κάμαρη θα ερχότανε η ώρα να της βγάλει το βέλο, κι εκεί μέσα, μέρα τη μέρα, ώρα την ώρα, θα γιατροπόρευε τις πληγές του κορμιού και της ψυχής της. Κι η καρδιά της Ροδάνθης μέσα σε κείνη την κάμαρη θα μαλάκωνε, και μέσα εκεί θα έλεγε το ναι σ' έναν γάμο που θα του έλειπε το πάθος μα θα περίσσευε η καλοσύνη.

Δεν πίστευε πια η Ροδάνθη στις καλές νεράιδες και στα πριγκιπόπουλα των παραμυθιών. Είχε έρθει η ζωή και τα είχε σαρώσει όλα. Ο Θωμάς ήταν το μόνο στήριγμα που της είχε απομείνει, ίσως με τον καιρό να κατάρφερνε και να τον αγαπήσει, ίσως και να έπρεπε να τον αγαπήσει, υπήρχε λόγος που έπρεπε να το κάνει...

Ελάχιστοι βρέθηκαν στον γάμο τους, όλοι από τη μεριά του Θωμά, το αφεντικό του, που τους πάντρεψε, και κάποιοι συνάδελφοι από το μαγαζί –όχι κι ο Γιάννης, αυτός αλλού πια δούλευε–, απόντες εκατέρωθεν οι συγγενείς, ανύπαρκτοι οι φίλοι.

Μία εβδομάδα μετά θα μετακόμιζαν σ' άλλη αυλή, σ' άλλα δωμάτια, με δικιά τους κουζίνα και καμπινέ,

εκεί που οι αναμνήσεις δε θα έβρισκαν χώρο να τρυπώσουν. Θα έστηναν το σπιτικό τους και θ' αβγάτιζαν σιγά σιγά την οικογένειά τους.

Στον μήνα πάνω, η κοιλιά της Ροδάνθης έγινε αδιάφυστος μάρτυρας της κυοφορίας μιας καινούργιας ζωής. Λίγους μήνες αργότερα ήρθε στον κόσμο το πρώτο τους παιδί.

«Φωτεινή να την πούμε!» πρότεινε ο Θωμάς και είχε την ελπίδα πως το μωρό θα φώτιζε με καθάριο φως τη σημαδεμένη ζωή της καλής του.

Μα η Φωτεινή για μέρες έκλαιγε σπαραχτικά, κι η κακορίζικη, η μίζερη γερόντισσα από την άλλη άκρη της αυλής είχε πει πως ήταν κακό σημάδι να έρχεται κανείς στον κόσμο με τόσο κλάμα και πως θα ήταν βασιμισμένο μαθές το ριζικό του παιδιού τους.

Η Ροδάνθη ανατρίχιασε στο άκουσμα των βάσκωνων λόγων της γριάς και βάλθηκε να λιβανίζει με τις ώρες το σπιτικό της για να φύγει το κακό το μάτι.

Το λιβάνισμα θα γινόταν από εκείνα τα χρόνια και μετά η έσχατη άμυνα της Ροδάνθης, το ξόρκι στα κακά του κόσμου, είτε προέρχονταν από τους ανθρώπους είτε από την ίδια τη Φύση.

Και θα έφτανε ακόμα στο σημείο, όταν θα είχε αποκτήσει όχι ένα μα τρία παιδιά, να τα βάζει όλα τους να γονατίζουν μπροστά στα εικονίσματα και να προσεύχονται για την ασφαλή επάνοδο του πατέρα τους ενώ γινόταν χαλασμός Κυρίου από τα αστραπόβροντα απ' έξω.

Κάτι τέτοιες φορές το σπιτικό της Ροδάνθης και του Θωμά μύριζε λιβάνι απ' άκρη σ' άκρη.

Μυρωδιά βαριά. Τα τρία παιδιά δεν την αντέχανε.

Της Φωτεινής μάλιστα της ήταν αβάσταχτη. Πνιγότανε στον βήχα, ήθελε ν' αδειάσει το στομάχι της εκεί μπροστά στο καντήλι που τρεμόπαιζε, μα πού να τολμήσει να σαλέψει από την αναγκαστική γονυκλισία.

Η μάνα της κέρβερος από πάνω της στεκότανε.

«Εσύ κυρίως να δίνεις το καλό παράδειγμα στα αδέρφια σου... Εσύ που είσαι η μεγάλη!» πρόσταζε η Ροδάνθη την πρωτοκόρη της.

Αχ, ναι, ήταν η μεγάλη κι έπρεπε να δίνει το καλό παράδειγμα στα μικρότερα. Όρος απαράβατος της μάνας της. Η μεγάλη, τίτλος τιμής χωρίς εξουσία, προνόμιο πλήρους υποταγής. Η Φωτεινή θα τον κουβαλούσε σ' όλη της τη ζωή, ταγμένη σ' ένα παράλογο καθήκον, κληρονομιά ασήκωτη της μάνας της, υπόσχεση απαράβατη στο νεκροκρέβατό της.

Τρία, λοιπόν, παιδιά κι έναν άντρα είχε να φροντίσει τώρα η Ροδάνθη, γι' αυτό και τα ξεστρατίσματα της μνήμης σ' εκείνον που τη στοίχειωνε ακόμα αραίωναν και θάμπωναν με τον καιρό. Φρόντιζε το σπιτικό και την οικογένειά της με θρησκευτική ευλάβεια. Άνθρωπος του χρέους, είχε καταφέρει να νιώσει λίγη αγάπη και για τον Θωμά, που την μπέρδευε συχνά με την ευγνωμοσύνη που επίσης αισθανόταν γι' αυτόν. Η ζωή τους κυλούσε ήρεμα, χωρίς εξάρσεις, πάθη ή σκαμπανεβάσματα.

Με σύνεση και περίσσια αυστηρότητα μεγάλωνε τα παιδιά της. Κυρίως την πρωτότοκη, μια και σ' αυτήν έβλεπε την αντικαταστάτριά της αν τύχαινε και κάτι της συνέβαινε. Γιατί η Ροδάνθη ποτέ της δε θα ξέχναγε εκείνο τον σκοτεινό ίσκιο... Κάθε βράδυ λες και τον περίμενε να επιστρέψει.

Γι' αυτό και αδιαφορούσε για το αν η μεγάλη της η κόρη ασφυκτιούσε κάτω από την υπερβολική αυστηρότητά της. «Εσύ είσαι μεγάλη», θα τη θυμόταν η Φωτεινή να της λέει όταν λαχταρούσε να παίξει κι εκείνη με τα μικρότερα αδέρφια της, τον Φίλιππο και τη Δέσπω, που σήκωναν τη γειτονιά στο πόδι με τις φωνές και τα τερτίπια τους. Τους έβλεπε να παίζουν ξετρελαμένοι γύρω της, να φωνάζουν, να δέρονται, ν' ανεβαίνουν στα κεραμίδια και με τη σφεντόνα να σπάνε τα μπουκάλια των παιδιών που πήγαιναν σταλμένα από τις μανάδες τους για θελήματα.

«Εσύ είσαι η μεγάλη, δεν έχεις καιρό για παιχνίδια».

Η μεγάλη, η μεγάλη – τούτη η λέξη θα κυνηγούσε τη Φωτεινή σ' όλη της τη ζωή. Και –ναι!– θα έπαιζε τον ρόλο της μεγάλης... Θα τους καταπίεζε και θα την καταπίεζαν.

Θα ανάλωνε τη ζωή της στην προστασία του Φίλιππου και της Δέσπως, ακόμα κι όταν αυτοί δε θα την είχαν ανάγκη, πιστή στον ρόλο που της είχε τάξει η μητέρα της να παίξει.

«Σύρε να φέρεις το εργόχειρό σου και κάτσε κοντά μου, κι εγώ θα πάω να φέρω να διαβάσουμε το Απόδειπνο».

Η Φωτεινή είχε μάθει απέξω κι ανακατωτά ένα σωρό τροπάρια και ψαλμούς από τη μάνα της τ' ατέλειωτα απογεύματα που πρόσμεναν κεντώντας την έλευση του πατέρα από τη δουλειά.

Κι όταν ο Θωμάς έμπαινε στο σπίτι, η βαριά ατμόσφαιρα εκεί μέσα άλλαζε, το γέλιο του διέλυε τη μόνιμη ομίχλη του σούρουπου στην αυλή τους. Κι η Φωτεινή έπαυε να είναι η μεγάλη, ένα τόσο δα μικρό κοριτσάκι

γινόταν στην αγκαλιά του λατρεμένου εκείνου. Κι αυτός, ενώ της χάιδευε τα μαλλιά, τη ρωτούσε για το σχολειό της, αν χρειάζόταν βοήθεια στα μαθήματά της, να μάθει ήθελε πώς είχε περάσει την ημέρα της. Μα ήταν κάτι τέτοιες στιγμές που έμπαινε στη μέση η Ροδάνθη με τις γνωστές γκρίνιες της, «Δε χρειάζεται τόσα κανακέματα η μεγάλη μας», έλεγε στον Θωμά. «Θα την κακομάθει και δε θα μπορέσει να σταθεί μόνη της σαν θα βρεθεί στις ζούγκλες του κόσμου».

Μα ο Θωμάς τής αντέτεινε πάντα πως «Η αγάπη, όσο μεγάλη κι αν είναι, δεν έβλαψε ποτέ κανέναν» και συνέχιζε την κουβέντα με την κόρη του, σαν ίσως προς ίσον, της είχε μεγάλη αδυναμία της πρωτοκόρης του, ήταν συνετή και σοβαρή παρά το νεαρό της ηλικίας της και πάντα διαβασμένη για το σχολείο όταν εκείνος γύριζε κουρασμένος στο σπίτι, σ' αντίθεση με τον γιο και τη μικρότερή του, που είχαν συνέχεια τον νου τους στο παιχνίδι. Με τα χίλια ζόρια και με την απειλή της βίτσας κατόρθωνε η Ροδάνθη να τα παλουκώσει στην καρέκλα για να προκάνουν να διαβάσουν πριν γυρίσει από τη δουλειά του ο πατέρας τους. Τα τετράδια και τα βιβλία της Φωτεινής άγγιζαν την τελειότητα, των μικρότερων ήταν γεμάτα μουντζαλιές, τσαλακωμένα στις άκρες, λαδωμένα σε κάποια σημεία από τα μονίμως βρόμικα χέρια τους. Μα η Ροδάνθη έπαιρνε πάντα το μέρος τους όταν ο Θωμάς πήγαινε να τα μαλώσει, «Είναι μικρά!» τα δικαιολογούσε σχεδόν πάντα και τα έβαζε με τη μεγάλη που τεμπέλιαζε και δεν καθόταν να τα βοηθήσει να λύσουν τα προβλήματα της αριθμητικής ή ακόμα και να τους διορθώσει τα λάθη τους.

Κι η Φωτεινή, όσο κι αν προσπαθούσε, δεν μπορούσε να εξηγήσει την αιτία της τόσης αυστηρότητας της μάνας της απέναντί της, αυστηρότητας που κάποιες στιγμές έφτανε στα όρια της σκληρότητας.

Εκείνη φρόντιζε να μη δίνει σχεδόν ποτέ αφορμές για καβγάδες, να καταπνίγει τις περισσότερες φορές τη ζήλια της για τα μικρότερα αδέρφια της, να υποχωρεί και να δίνει τόπο στην οργή ακόμη κι όταν εκείνα, χωρίς ίχνος ντροπής, προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να την ξεγελάσουν. Η χαρά όλων τους όταν ο Θωμάς έφερνε καραμέλες στο σπίτι μετατρεπόταν για πολλοστή φορά σε δάκρυα από τη μεριά της, γιατί, μετά τη δίκαιη και ίση μοιρασιά του πατέρα και στους τρεις τους, ο Φίλιππος και η Δέσπω, με δήθεν αθώο αλλά κατά βάθος δόλιο τρόπο, της πρότειναν να παίξουν τις κουμπάρες.

Στην αρχή η Φωτεινή είχε τις αντιρρήσεις της, γιατί ήξερε καλά πια από τις προηγούμενες φορές την κατάληξη του παιχνιδιού τους.

«Σαν μεγαλύτερη που είσαι», της έλεγαν ο Φίλιππος και η Δέσπω, «πρέπει να ξεκινήσουμε τις επισκέψεις πρώτα από το δικό σου σπίτι», κι η Φωτεινή αναγκάζοταν να υποχωρήσει από τον φόβο της μάνας της, που κάτι τέτοιες στιγμές τούς παρακολουθούσε μ' άγρυπνο μάτι, κι ενώ οι καραμέλες της Φωτεινής εξαφανίζονταν, όπως πάντα, μετά τα πρώτα κεράσματα, το παιχνίδι τους έπαιρνε ξαφνικά τέλος, όταν τ' αδέρφια της προφασίζονταν αίφνης μεγάλη κούραση, περασμένη ώρα, μαθήματα που δεν είχαν προλάβει να τελειώσουν.

Κι η Ροδάνθη δεν άφηνε την ευκαιρία να πάει χαμένη για να τη στολίζει κάθε φορά με διάφορα κοσμητικά

όταν η Φωτεινή πήγαινε κλαίγοντας κοντά της ζητώντας της να την παρηγορήσει: «Δεν ντρέπεσαι κοτζάμ γαϊδούρα, να σε πιάνουν κοροίδο κάθε φορά τα μικρά;» της έλεγε θυμωμένη. «Μείνε τώρα χωρίς καραμέλες μπας και ξυπνήσεις καμιά φορά. Άσε τις κλάψες κι έλα να με βοηθήσεις να στρώσουμε το τραπέζι. Και σκούπισε τα μάτια σου, δε θέλω να σε δει κλαμένη ο πατέρας σου και στενοχωρηθεί, κι όσο για τα μικρά, μιλιά, κρίμα να τα τιμωρήσει πάλι για παιδιάστικες σκανταλιές».

Η Φωτεινή λαχταρούσε το χάδι της μάνας της, κάποιο γλυκό λόγο ν' ακούσει από το μονίμως σφιγμένο στόμα της, ένα ζεστό της βλέμμα. Το μισότυφλο μάτι της Ροδάνθης έκρυβε τη σκληράδα που το καλό της μάτι φύλαγε για τη μεγάλη της κόρη.

Κι όμως, υπήρχαν στιγμές που η Ροδάνθη ένιωθε τύψεις για τα στερημένα από αγάπη αισθήματα που έτρεφε για την πρωτότοκή της. Η Φωτεινή πλήρωνε άδικα τις αποφάσεις που κάποτε η ίδια είχε πάρει. Αποφάσεις απελπισίας και εξ ανάγκης αποδοχής ενός μέλλοντος που ως αφόρητο φορτίο θα κουβαλούσε σ' όλη της τη ζωή. Είχε πει το ναι στην κοινή ζωή τους με τον Θωμά σπρωγμένη κυρίως από την ανάγκη επιβίωσής της, είχε πει το ναι στον Θωμά όταν απελπισμένη έβλεπε τις πόρτες που οδηγούσαν στον μοναδικό άντρα που αγάπησε με πάθος μα δεν κατάφερε να αποκτήσει ερμητικά κλειστές, κι είχε, σε μια στιγμή αλόγιστης αδυναμίας, υποχωρήσει στον καταπιεσμένο πόθο του Θωμά για να εγκλωβιστεί τελικά σε μια σχέση και σ' έναν γάμο που δεν είχε ποθήσει. Ο σπόρος του Θωμά, που μεγάλωνε ήδη μέσα της, υπήρξε καταλυτικός για τις αποφάσεις της, κι όσο κι αν

αναθεμάτιζε την αμυαλιά της, αναγκάστηκε να οδηγηθεί στην παγίωση της σχέσης τους.

Για τον Θωμά η γέννηση της πρωτοκόρης του υπήρξε η απόδειξη πως τελικά, στον ανταγωνισμό του με τον Γιάννη για το ποιος θα ήταν εκείνος που θα κρατούσε δίπλα του τη Ροδάνθη, αυτός και μόνο αυτός ήταν ο άξιος νικητής. Άξιος, και μάλιστα στεφανωμένος με στεφάνι ήθους και ανθρωπιάς.

Η Φωτεινή ήρθε στον κόσμο ως το «παιδί της αγάπης». Για τους άλλους όμως και μόνο. Για τον Θωμά θα ήταν αυτό που θα του εξασφάλιζε πως τη γυναίκα που κέρδισε με τόσο κόστος ποτέ δε θα την έχανε. Για τη Ροδάνθη, πάλι, κάτι σαν αλυσίδες που την έδεναν σ' έναν γάμο που δεν τον θέλησε, σε μια ζωή που δεν ονειρεύτηκε.

Κι έτσι, εκείνος μεν θα είχε ως θεά του την πρωτοκόρη του, ενώ εκείνη, από τη δική της μεριά, θα διοχέτευε όλη την πίκρα που έκρυβε μέσα της στο ανεπιθύμητο παιδί της και στο πρόσωπο της πρώτης της κόρης θα έβλεπε πάντα την ακύρωση ενός ονείρου και την επιβεβαίωση ενός συμβιβασμού.

Η Φωτεινή, λοιπόν, ζούσε στο περιθώριο της αγάπης της μάνας της, πάλευε από τη μια να καταπνίξει τη ζήλια που ένιωθε για τον Φίλιππο και τη Δέσπω κι από την άλλη να δώσει απαντήσεις στα δικά της αναπάντητα «γιατί», να βρει λύσεις στους άλυτους γρίφους της ύπαρξής της.

Και, καθώς τα χρόνια περνούσαν, οι ζήλιες καταχωριάζονταν βαθιά στο υποσυνείδητό της μα δεν έφευγαν, έμεναν εκεί δηλητηριάζοντας συναισθήματα και πρακτι-

κές στην ήδη εύθραυστη ψυχосύνθεσή της, κι όσο πάλευε να καταπνίξει τις ενοχές που της δημιουργούσε η συνειδητή απόρριψη και άρνηση του δοτού τίτλου της μεγάλης από τη μάνα της, με όσα αυτός συνεπαγόταν, τόσο η καταβύθισή της σ' έναν άλλο εαυτό που δεν ήταν ο δικός της την τρώμαζε.

Όταν ένα από τα μικρά αρρώσταινε κι η Φωτεινή έβλεπε τη Ροδάνθη να μη φεύγει από κοντά του, είχε πιάσει αρκετές φορές τον εαυτό της να εύχεται από μέσα της να μην του πέσει ο πυρετός, να μη σταματήσει ο βήχας του, ακόμα και να μη γίνει ποτέ καλά.

Κάτι τέτοιες στιγμές το μίσος και η αγάπη κονταροχτυπιόνταν άγρια μέσα της και, πάνω στον πανικό της, έτρεχε τρελαμένη έξω στην αυλή κλαίγοντας πικρά και ζητώντας από τον Θεό και απ' όλους τους αγίους που ήξερε να τη συγχωρέσουν για την αμαρτία στην οποία είχε για πολλοστή φορά υποπέσει.

Κι εκεί έξω στην αυλή την έβρισκε ο Θωμάς, σε μια γωνιά ζαρωμένη, να τρέμει από φόβο για τη σίγουρη επερχόμενη Θεία Δίκη κι από αβάσταχτες τύψεις. Κι ο πατέρας της την έπαιρνε στην αγκαλιά του, της σκούπιζε τα δάκρυα, μα δεν τη ρωτούσε ποτέ την αιτία για τα παράξενα ξεσπάσματά της, ήξερε βαθιά μέσα του ποιες αμαρτίες άλλων πλήρωνε το αγαπημένο του παιδί και πως δεν υπήρχαν λόγια παρηγοριάς ικανά να της λύσουν τα αδιέξοδα που της είχε δημιουργήσει η ανικανότητα της μάνας της να την αγαπήσει.

Η αντικαταστάτρια

Οι απαντήσεις που γύρευε ήρθαν αργά, τόσο αργά που δεν μπόρεσαν να γεφυρώσουν τις αγεφύρωτες διαφορές τους. Η Φωτεινή έμαθε την αλήθεια από την ίδια της τη μάνα λίγο πριν από τον θάνατό της.

Ο σκοτεινός ίσκιος που φοβόταν όλα αυτά τα χρόνια η Ροδάνθη και ξόρκιζε με γονυκλισίες και προσευχές τα βράδια για να τον αποτρέψει να επιστρέψει μπήκε ξανά, αργά και ύπουλα, στη ζωή της.

Ένα αθώο, όπως πίστεψε στην αρχή, κρυολόγημα κι ένας πυρετός όχι ιδιαίτερα υψηλός αλλά επίμονος πυροδότησαν την αντίστροφη μέτρηση της ζωής της. Στην αρχή εκείνη δεν έδωσε ιδιαίτερη σημασία, συνέχισε να φροντίζει το σπιτικό της με την ίδια σχολαστικότητα όπως όλα αυτά τα χρόνια· ακόμα κι όταν λίγο αργότερα παρουσιάστηκε εκείνος ο περίεργος βήχας και ξεκίνησαν οι πόνοι στο στήθος, η Ροδάνθη, παρά τις παραινέσεις του Θωμά να συμβουλευτούν κάποιον γιατρό, αρνιόταν ακόμα και να το κουβεντιάσει. Μια υποψία τής τριβέλιζε συνέχεια το μυαλό, πως η αρρώστια της είχε να κάνει με...

Ούτε το όνομά της δεν τολμούσε να ψελλίσει, αρνιόταν να το πιστέψει πως θα γινόταν κι αυτή ένα ακόμη νούμερο στην ατέλειωτη σειρά των θυμάτων της ύπουλης και δύσκολης αρρώστιας. Και μόνο η αναφορά σε αυτή ήταν αρκετή για να γεμίσει με τρόμο υγιείς και πάσχοντες. Κυρίως τους δεύτερους, που η φοβία του θανάτου και οι συχνές κρίσεις πανικού καταρράκωναν το ηθικό τους.

Μα το απόδιωχνε από τη σκέψη της –προσπαθούσε τουλάχιστον– μπας και το ξεορκίσει. Έτσι, δεν έλεγε τίποτα σε κανέναν.

Μόνο έμενε ξάγρυπνη τα βράδια μην την πιάσει η σκοτεινή σκιά στον ύπνο.

Για έναν ανεξήγητο λόγο... Ανεξήγητο; Την ένιωθε να τριγουρίζει στο σπιτικό της, ήξερε από ένστικτο πως είχε επιστρέψει – για ποιον άραγε; Για τον Θωμά; Για κάποιο από τα παιδιά; Θα πάλευε με νύχια και με δόντια να τους προστατέψει. Αυτή τη φορά θα φύγεις με άδεια χέρια, έλεγε χαιρέκακα μέσα της.

Κι ήταν ένα πρωί που ο παροξυσμός του βήχα που την έπνιγε δεν ήρθε μόνος του. Όταν είδε τις σταγόνες το αίμα να λεκιάζουν τα δάχτυλά της, κατάλαβε πως η σκιά είχε έρθει πάλι για κείνη. Μ' ένα μαντίλι μπροστά στο στόμα της κάθε φορά που έβηγε, προσπαθούσε να κρύψει από τα παιδιά της τ' αδιάφυστα σημάδια της επερχόμενης αρρώστιας, ώσπου να γυρίσει ο Θωμάς στο σπίτι για να του μιλήσει και να του πει αυτό που όλη μέρα έκρυβε.

Κι ήταν ένας άλλος γιατρός αυτή τη φορά που επιβεβαίωσε με το επιστημονικό της όνομα την αρρώστια της Ροδάνθης.

Πνευμονική φυματίωση!

«Στο σανατόριο το συντομότερο», διέταξε και βιάστηκε να φύγει, όπως κι εκείνος της ευλογιάς, για να γλιτώσει κι αυτός την κατάρρα.

Οι ασθενείς με φυματίωση δεν είχαν θέση στην κωνονία εκείνα τα χρόνια και παρέμεναν ισόβια χαρακτηρισμένοι. Η νοσοφοβία και η μικροβιοφοβία που επικρατούσαν στον πληθυσμό ήταν τέτοιες που έκαναν τους ανθρώπους να απομακρύνονται το συντομότερο από τον πάσχοντα. Τα σπίτια που επισκεπτόταν η αρρώστια κρατούσαν επτασφράγιστο μυστικό την έλευσή της.

Ο Θωμάς έτρεξε, έμαθε, αποφάσισε.

«Θα σε πάω στο Πήλιο, που το λένε, και για μας θα γίνει, το Μαγικό Βουνό, εκεί μου έχουν πει πως κάποιος γιατρός, ξακουστός σ' όλη την Ευρώπη, Καραμάνη τον λένε, έχει στήσει ένα σανατόριο, τη Ζωοδόχο Πηγή...»

Τον κοιτούσε δύσπιστα η Ροδάνθη.

Μα ο Θωμάς τής χαμογέλασε.

«Μου είπαν πως ζει διαρκώς μαζί με τους ασθενείς του, αφιερωμένος ολοκληρωτικά στην επιστήμη του. Θαύματα κάνει!»

«Δεν είμαστε πλούσιοι, Θωμά μου!» τον διέκοψε η Ροδάνθη. «Άσε, θα βρεθεί κάποιο άλλο μέρος... Πιο κοντά... Να είμαστε όλοι μαζί...»

«Το καλύτερο θέλω για σένα!»

Ο Θωμάς πάντα έτοιμος να της αποδείξει πως η αγάπη του δεν είχε όρια. «Κι άλλωστε, κάποιος φίλος μου

είπε πως υπάρχουν θέσεις εκεί και για πιο φτωχούς...
Ο γιατρός αυτός...»

Ο Θωμάς ήταν αποφασισμένος να καταφέρει να βάλει τη Ροδάνθη στη Ζωοδόχο Πηγή. Γιατί...

«Έμαθα πως εφαρμόζουν μια καινούργια μορφή θεραπείας, λέγεται θεραπεία του ύψους αποκλειστικά για τους φυματικούς. Το σανατόριο βρίσκεται σε μια πανέμορφη τοποθεσία, απ' ό,τι μου είπαν, σε υψόμετρο χιλίων διακοσίων μέτρων. Θα βγεις νικήτρια κι από αυτή την καινούργια περιπέτεια, Ροδάνθη μου».

Ο Θωμάς τέτοια έλεγε και χάιδευε το χέρι της γυναίκας του.

Μ' ενθουσιασμό σχεδίαζε προσεκτικά τις επιθέσεις του στο κακό και προσπαθούσε να την παρηγορεί κάθε φορά που έβλεπε τα δάκρυα να πλημμυρίζουν το μισότυφλο μάτι της κι εκείνο το άλλο, το καλό.

Όμως ήταν επιβεβλημένο η Ροδάνθη να εγκαταλείψει το σπιτικό και την οικογένειά της το συντομότερο δυνατόν, αφού ο κίνδυνος να μεταδοθεί το μικρόβιο και στα παιδιά της ήταν παραπάνω από υπαρκτός και οι επιπτώσεις της αρρώστιας ιδιαίτερα επικίνδυνες σε τόσο νεαρές ηλικίες.

Γι' αυτό και, μόλις εκείνη έφυγε, ο Θωμάς φρόντισε να γίνει μια σχολαστική απολύμανση όλων των χώρων και οπωσδήποτε των αντικειμένων που χρησιμοποιούσε η ίδια.

Κρατιόταν με δυσκολία να μη χαϊδέψει το φλιτζάνι που έπινε παρέα μ' εκείνον τον καφέ της.

Να μη σφίξει στην αγκαλιά του το αγαπημένο της φουστάνι.

Να μη βάλει στην τσέπη του σακακιού του το ξεχασμένο στο κομοδίνο της κρεβατοκάμαρας ρολόι της – δώρο δικό του, αγορασμένο στην πρώτη επέτειο του γάμου τους.

Δώρα και ενθυμήματα ενός γάμου, παραδομένα τώρα σε υγρά απολυμαντικά, που, εκτός από μικρόβια, μπορούσαν να σκοτώσουν μνήμες και συναισθήματα, κρυμμένα πάθη κι ανέλπιδες προσδοκίες.

Στην πολύωρη διαδρομή για το σανατόριο, η εικόνα των παιδιών της, που, ζαρωμένα από τον φόβο, την κατευόδωναν για πού κι εκείνα δεν ήξεραν, στοίχειωνε τη Ροδάνθη.

Μα κι εκείνη δεν ήξερε!

Η αγγκαλιά της σικιάς καιροφυλακτούσε πάντα...

Προτού ωστόσο φύγει, ήθελε για μια ακόμα φορά να δώσει τις συμβουλές της. Σ' εκείνη, στη μεγάλη, στη Φωτεινή. Να τη φορτώσει με παράλογες ευθύνες, ψυχαναγκαστικές υποχρεώσεις, οδηγίες δυσανάλογα βαριές για τις πλάτες της πρωτότοκης κόρης της.

«Τον νου σου στα μικρά! Τώρα που εγώ φεύγω... Εσύ στο πόδι μου!»

«Να μαγειρεύεις μεσημέρι βράδυ... Και μην ξεχνάς την πλύση... Να λάμπουνε τα ρούχα σας!»

«Και πρόσεξε να μην τα μαλώνεις τα αδέρφια σου... Το ξέρεις πως θα τους λείπει το χάδι της μάνας... Εσύ τώρα...»

Αυτές οι εντολές της Ροδάνθης στη μεγάλη της κόρη. Αυτές και μόνο! Καμιά κουβέντα παρηγοριάς δε βρήκε για τη Φωτεινή, ούτε ένα χάδι... Τίποτε.

Μόνο εντολές, εντολές επιβίωσης καπετάνιου στο

πλήρωμα του σκάφους που έμπαζε ήδη νερά λίγο πριν από την οριστική καταβύθισή του.

Και η μεγάλη κόρη θα έπαιρνε για λίγο καιρό την κατάσταση στα χέρια της. Υπάκουσε στις εντολές και στις οδηγίες ως διορισμένη αντικαταστάτρια της μάνας της από την ίδια, μα και κυριευμένη από θλίψη κι αγωνία για την κατάσταση της Ροδάνθης. Ενώ παράλληλα προσπαθούσε να διώξει τις δόλιες επιθέσεις εκείνου του άλλου γνωστού άγνωστου εαυτού της, που τον είχε καταχωνιάσει βαθιά εντός της.

Έντρομη, πάλευε να του αντισταθεί κάθε φορά που τον ένιωθε να την κυριεύει και να τη σπρώχνει σε σκέψεις και πράξεις εχθρικές απέναντι στα μικρότερα αδέρφια της.

«Μην είσαι βλάκας, ήρθε η ώρα να πάρεις την εκδίκησή σου, καταχέριζέ τα έστω και γι' ασήμαντη αφορμή, κιχ να μη βγάζουν, τώρα που εσύ έχεις το πάνω χέρι», μια φωνή λες και τη διέταζε.

Η Φωτεινή έκλεινε τ' αυτιά της να μην ακούει, σφάλιζε το στόμα της να εμποδίσει τα λόγια του μίσους να βρουν διέξοδο και να μολύνουν τα όποια συναισθήματα αγάπης ένιωθε ακόμη μέσα της για τον Φίλιππο και τη Δέσπω.

Θα τα προστάτευε γιατί εκείνη ήταν η μεγάλη.

Θα τα κανάκευε γιατί ήτανε μικρά κι ένιωθαν απροστάτευτα χωρίς τη μάνα τους.

Θα τα σκέπαζε με τις αδελφικές φτερούγες της ως να γυρίσει σύντομα –όπως ήλπιζε– εκείνη.

Άγγελος στο σανατόριο

Θα αργήσει η μητέρα σας να γυρίσει, θα πάρει χρόνο η θεραπεία της», δήλωσε ο Θωμάς στα παιδιά του μετά την επιστροφή του από το σανατόριο.

Ο ίδιος είχε αποφασίσει το τι έπρεπε, το τι ήταν αναγκαίο να γίνει. Και έκρυψε μέσα του κάποιες τύψεις που πήγαιναν να γεννηθούν από τις αποφάσεις που θα ανακοίνωνε σε λίγο στα παιδιά του.

Τα μάζεψε γύρω του. Στα μάτια τον κοιτούσαν οι δυο του κόρες. Ο γιος, όπως πάντα, στον κόσμο του.

Ο Θωμάς με τη γλώσσα του δρόσισε τα χείλη του που έκαιγαν.

Κι άρχισε.

«Πρέπει να μπει μια τάξη εδώ μέσα, να μοιραστούν ρόλοι, ν' αναληφθούν ευθύνες. Η Φωτεινή θα συνεχίσει το σχολείο της, σχεδόν το τελειώνει, κρίμα τώρα, στο παρά πέντε, να το αφήσει. Εσύ, Δέσπω μου, όμως θα πρέπει να σταματήσεις προσωρινά τα μαθήματα. Παρά το νεαρό της ηλικίας σου, θα πρέπει ν' αναλάβεις δυσανάλογες υποχρεώσεις, το σπίτι, το μαγείρεμα, τη φροντίδα μας».

Κι ύστερα στράφηκε στον μοναχογιό του, τον Φίλιππο, που λες και δεν πρόσεχε το τι λεγότανε, μόνο έκανε ντρίπλες με την μπάλα του όση ώρα τούςμίλαγε ο πατέρας τους. «Κι εσύ κομμένες από σήμερα οι μπάλες και τα ξεπορτίσματα. Θα έρχεσαι τις ελεύθερες ώρες σου να βοηθάς στο μαγαζί του μπάρμπα μου. Η αρρώστια της μάνας σας θα κοστίζει πολύ σε χρήμα και σε χρόνο, γι' αυτό όλοι μας θα πρέπει να βάλουμε πλάτη ώσπου να το ξεπεράσει και να γυρίσει και πάλι γερή πίσω στο σπιτικό της».

Ο λόγος του πατέρα τους ήτανε νόμος στο σπίτι. Δεν υπήρχαν περιθώρια ανυπακοής, διαμαρτυριών, ατελέσφορων επαναστάσεων. Ανέλαβαν ο καθένας, εκών άκων, τον ρόλο του, παρόλο που μέσα τους είχαν ήδη στήσει χορό οι αντιπαλότητες και οι αμφισβητήσεις για την κατά περίπτωση δίκαια ή όχι κατανομή των υποχρεώσεων που είχαν παρά τη θέλησή τους επωμισθεί.

Άνοιξη ήταν όταν ο Θωμάς διέσχισε για πρώτη φορά το δάσος μαζί με τη Ροδάνθη. Σε μια φύση σε πλήρη οργασμό, με πανδαισία χρωμάτων, μεθυστικές μυρωδιές και τη φωνή ενός κούκου απόμακρη και μελαγχολική, παράταιρη, λες, πινελιά σ' έναν πίνακα ασύγκριτης ομορφιάς.

Αισιόδοξο καλωσόρισμα ένωσαν την υποδοχή που τους επιφύλαξε το βουνό, το δάσος, το ίδιο το σανατόριο, χτισμένο με πέτρα λαξευμένη και περίτεχνες, πελεκημένες ξυλοδεσιές.

Κι η Ροδάνθη ένωσε την καρδιά της ν' αναγαλλιάζει. Τον φόβο της να φεύγει. Την ελπίδα να παίρνει τη

θέση του. Το αισιόδοξο αύριο να διώχνει το απαισιόδοξο χθες. Ο Θωμάς τής έπιασε σφιχτά το χέρι και μπήκαν μαζί από τη μεγάλη είσοδο στο σανατόριο.

Την ίδια διαδρομή μέσα από το δάσος θα έκανε μόνος του ο Θωμάς ξανά και ξανά για έναν ολόκληρο χρόνο.

Δυο Σαββατοκύριακα τον μήνα έπαιρνε άδεια από τη δουλειά του κι έφευγε σχεδόν αξημέρωτα για να πάρει το πρώτο λεωφορείο για τον Βόλο και από εκεί ν' ανέβει με όποιον τρόπο έβρισκε στα Χάνια κι ύστερα με τα πόδια να περάσει μέσα από το δάσος για να φτάσει ως το σανατόριο του Καραμάνη και τη Ροδάνθη του. Που, με τον καιρό, η σωματική ανάπαυση, η αεροθεραπεία και οι κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής συνετέλεσαν σε μια εντυπωσιακή βελτίωση της υγείας της.

Το καλοκαίρι, περπατώντας μέσα στο λιοπύρι, ανάμεσα σ' αγκάθια και ξερόχορτα που του γδέρναν τα πόδια, με τον βόμβο των ζουζουνιών και το σύρσιμο των ερπετών να τον συνοδεύουν σ' όλη τη διαδρομή, έφτανε κάθιδρος μα και συνάμα χαρούμενος στο σανατόριο.

Κι ύστερα, καθώς η μια εποχή διαδεχόταν την άλλη, στο μελιχρό φθινοπωρινό φως, ο Θωμάς θα διέσχιζε πάλι το δάσος, κάτω από τη σκέπη των φύλλων των δέντρων, που το φλογερό, αιμάτινο, κόκκινο χρώμα τους, σε μια τελευταία παραπλανητική αναλαμπή, θα υποχωρούσε στο κίτρινο και στο αναπόφευκτο τέλος τους. Ο Θωμάς θα άκουγε τον ήχο των βημάτων του καθώς θα πατούσε πάνω στα πεσμένα κλαδιά των δέντρων και θα γέμιζε τα πνευμόνια του με τις μυρωδιές της νοτισμένης γης και των ξύλων που σιγοκαίγονταν στα ξέφωτα του δάσους για να γίνουν κάρβουνα που μέσα από μαντεμένιες σό-

μπες θα ζέσταιναν τα φτωχόσπιτα μα και τ' αρχοντικά.

Μα ο Θωμάς δεν ήθελε να θυμάται, από τη μνήμη του λες κι ήθελε να τις σβήσει εκείνες τις χειμωνιάτικες διαδρομές μες στο χιόνι, στις ομίχλες, στους παγωμένους βοριάδες που κουτρουβαλούσαν από το βουνό και στις άγριες καταιγίδες όταν η φύση αμολούσε απλόχερα όλα τ' αστραπόβροντά της. Κι ήταν και κείνα τα θανατερά ουρλιαχτά που πάγωναν κάθε τόσο το αίμα του. Άγρια σκυλιά να 'ταν; Λύκοι; Αγριογούρουνα; Κάτι τέτοιες μέρες ο Θωμάς τάχυνε το βήμα του να βρεθεί μια ώρα αρχύτερα στη ζεστή θαλπωρή του σανατόριου και στη Ροδάνθη του.

Στις μεγάλες ταράτσες και στα μπαλκόνια του σανατόριου καθόταν μαζί με τον Θωμά εκείνη, όταν ο καιρός το επέτρεπε, και ζητούσε να μάθει, να της πει ήθελε με κάθε λεπτομέρεια τα νέα των παιδιών της, τη γενικότερη κατάσταση στην Αθήνα, τα οικονομικά τους. Απαντούσε ωστόσο με προθυμία αλλά και μια περίεργη βιασύνη στις ερωτήσεις του άντρα της για τη ζωή της στο σανατόριο, για τα φαγητά που τους τάζιζαν, τα φάρμακα που τους έδιναν, τις θεραπείες που δοκίμαζαν. Αν εκείνη ένιωθε καλύτερα τώρα κι ένα σωρό άλλες λεπτομέρειες, που κατά βάθος την εξουθένωναν. Αυτή γι' άλλα ήθελε να του μιλήσει. Άλλα να του εμπιστευθεί, για τη γυναίκα του γιατρού να του πει, το πόσο όμορφη και δραστήρια ήταν.

«Άννα τη λένε. Έμαθα πως δικιά της ιδέα ήτανε τα Χελιδόνια, το πρεβαντόριο όπου φιλοξενούνται ασθενικά παιδιά», σκύβει κάθε τόσο και ψιθυρίζει η Ροδάνθη στο αυτί του άντρα της.

Μα στη συνέχεια χαμηλώνει κι άλλο τον τόνο της φωνής της, τα χείλη συλλαβίζουν τις λέξεις λες και φοβάται αυτό που πρόκειται να ειπωθεί μην αποκτήσει πέρα από τον Θωμά κι άλλον ακροατή. Κι οι τοίχοι έχουν αυτιά δε λένε; Και χαμηλώνει περισσότερο ακόμα τη φωνή της.

«Που λες...» αρχίζει διστακτικά η Ροδάνθη, μα ύστερα, χείμαρρος σωστός, μιλάει για την όμορφη Άννα Καραμάνη, την ψυχή του σανατόριου, για τους διάσημους επισκέπτες που φιλοξενούνται στο σπίτι του γιατρού και πως κι εκείνη τους έχει δει από μακριά. Κάποιοι που ξέρουν περισσότερα της είπαν πως υπάρχουν ανάμεσα τους γνωστοί ποιητές και συγγραφείς, και κάποιοι διανοούμενοι, λένε, κι ακόμη, τώρα η Ροδάνθη χαμηλώνει κι άλλο τον τόνο της φωνής της, και αφού κοιτάξει πρώτα αν υπάρχουν γύρω τους κι άλλοι τρόφιμοι ή επισκέπτες, ξεστομίζει αυτά που είναι κοινός τόπος από καιρό ανάμεσα στους αρρώστους και στο νοσηλευτικό προσωπικό...

«Άκουσα πως κάποιος από αυτούς τους ποιητές... Σικελιανό νομίζω πως τον λένε... Άκουσα... Αν κι εγώ αυτά δεν τα πιστεύω, Θωμά μου... Πάντως λένε πως έχει βάλει στο μάτι τη γυναίκα του Καραμάνη και πως την περιτριγυρίζει αδιάκοπα».

Τέτοια τα νέα που η Ροδάνθη μεταφέρει στον άντρα της. Νέα του μικρόκοσμου ενός σανατόριου. Μα ο Θωμάς, που απεχθάνεται από τη φύση του τα κουτσομπολιά, για να σταματήσει αυτή την κουβέντα, προτείνει στη Ροδάνθη, μια κι ο καιρός είναι καλός, να κάνουν μια βόλτα σ' όλους τους χώρους του σανατόριου.

«Δείξε μου πώς περνάς τις μέρες σου!» της ζητά, κι

εκείνη, υποβασταζόμενη από το μπράτσο του άντρα της, τον πηγαίνει παντού, δείχνει, εξηγεί, σχολιάζει. Αφήνει τελευταία την εκκλησία του σανατόριου, αφιερωμένη στη Ζωοδόχο Πηγή, προστάτιδα όλων των αρρώστων. Εκεί μέσα μόνο κατορθώνει η Ροδάνθη να διώχνει τη σκοτεινή σκιά που συνεχίζει να την περιτριγυρίζει νύχτα μέρα, κάνοντας αισθητή την παρουσία της σαν αδιάκοπη επαπειλούμενη συμφορά.

Κι εκεί, καθώς στέκονται μπροστά στις ασκητικές αγιογραφίες των αγίων που το τρεμάμενο φως των καντηλιών τις κάνει να δείχνουν απόκοσμες και αυστηρές, θα νιώσουν να τους βαραίνει ο θεόρατος ίσκιος ενός άντρα πίσω τους. Κι ύστερα θ' ακούσουν τη βροντερή φωνή του ν' απαγγέλλει:

*Μάνα, λογάριασε καλά και ζύγιασε και κρίνε,
Και γράψε συ της μοίρας μας το νέο κατεβατό!*

Ένα χέρι δυνατό μα και συνάμα τρυφερό αγγίζει τα μαλλιά της Ροδάνθης και τώρα η φωνή έχει γίνει χαμηλή. «Μείνετε ενωμένοι», λέει, «η αγάπη πάντα στο τέλος νικάει!»

Κι ύστερα ο άντρας, έτσι αθόρυβα όπως είχε έρθει, χάνεται και πάλι στο σκοτάδι του σούρουπου.

«Αυτός...» πάντα ψιθυριστά μιλά η Ροδάνθη, «αυτός είναι ο ποιητής που σου έλεγα!... Μ' άγγελο μοιάζει... Και νομίζω πως έτσι και τον λένε...»

Ο Θωμάς αγκαλιάζει τη Ροδάνθη, «Πάμε, καλή μου», της λέει. «Η αγάπη πάντα στο τέλος νικάει», κάνει κι αυτός βουβή την προσευχή του.

Το τέλος της εποχής εκείνης

Ενα χρόνο έμεινε η Ροδάνθη στο σανατόριο του Πηλίου. Ήταν πάλι άνοιξη –όπως κι όταν έφυγε για κει πάνω– που έμπαινε λαβωμένη για άλλη μια φορά στο σπιτικό της μα αρκετά καλά για ν’ αναλάβει τώρα με πιο χαλαρούς ρυθμούς και πάλι τα του οίκου της.

Έτσι πίστευε εκείνη. Την ίδια ελπίδα είχε κι ο Θωμάς.

Μα... Στους δώδεκα μήνες πάνω, η αρρώστια κάνει ξανά την εμφάνισή της.

Καλπάζοντας, λες, καβάλα σε μαύρο άτι, η σκιά ήρθε να διεκδικήσει οριστικά αυτή τη φορά τη Ροδάνθη.

Οι έξοδοι διαφυγής ερμητικά κλειστές, απροσπέλαστες.

Παραδομένη, ανίσχυρη πες, απέναντι στο αναπόφευκτο, με πνευμόνια κατεστραμμένα και τον χρόνο να πιέζει ασφυκτικά για τύψεις και μεταμέλειες, η Ροδάνθη ξέρει πως έχει έρθει η ώρα να κλείσουν οι παλιοί λογαριασμοί.

Φωνάζει κοντά της την πρωτότοκη κόρη της, με κοφτή ανάσα και χείλια που τρέμουν της αποκαλύπτει το

δικό της προσωπικό δράμα, τ' αδιέξοδα που μόνη της είχε δημιουργήσει, την ανικανότητά της ν' αγαπήσει τα δυο πιο σημαντικά πλάσματα στη ζωή της, εκείνον που είχε καταφέρει να διώξει τα φαντάσματα που καιροφυλακτούσαν τα βράδια στις σκοτεινές γωνιές της κάμαρής τους και το παιδί τους το πρώτο, το παιδί της «Αγάπης», το παιδί του «Μίσους».

Και την ίδια ώρα που η Ροδάνθη πάλευε για δεύτερη φορά στη ζωή της με μια ανέλπιδη μάχη ν' αντισταθεί στον θάνατο, τέσσερις ακόμη διεκδικητές –σύζυγος και τέκνα–, ακροβολισμένοι στις τέσσερις άκρες του νεκροκρέβατού της, πάσχιζαν ο καθένας για λογαριασμό του να είναι εκείνος που θα έπαιρνε το χρίσμα της συνέχειας, να είναι εκείνος που θα καταλάμβανε τη θέση αυτής που έφευγε, να είναι εκείνος που ερχόταν.

Ο Θωμάς, λοιπόν, δεν την αντέχει τούτη την ώρα του τέλους.

Κουράστηκε ν' αντιπαλεύει τον θάνατο για χάρη της.

Κουράστηκε εκείνος, και το σφίξιμο του χεριού της Ροδάνθης χαλαρώνει.

Η σάρκα κρατάει ακόμη ψήγματα ζωής.

Ένας αναστεναγμός μετά.

Η τελευταία ανάσα.

Το χέρι πέφτει άψυχο στο κρεβάτι.

Ο Θωμάς ξαφνιάζεται, σαν από λήθαργο, λες, ξυπνάει.

Πώς δεν τον πήρε είδηση καθώς πλησίαζε τον εχθρό μιας ζωής, πώς δε στάθηκε σαν ίσος προς ίσο απέναντί του να τον αντιμετωπίσει;

Πώς τον άφησε να του την πάρει χωρίς να τη διεκδικήσει ακόμη μια φορά;

Θα έπρεπε να κλάψει... Να φωνάξει.

Όχι όμως!

Μόνο θα απλώσει το χέρι να της κλείσει τα μάτια, πρώτα το μισότυφλο κι ύστερα εκείνο το άλλο, το καλό.

Διώχνει από το δωμάτιο τα τρία παιδιά του.

Θέλει να μείνει μόνος μαζί της.

Έχει τόσα να της πει.

Λόγια που δεν τόλμησε στα χρόνια της κοινής ζωής τους να ξεστομίσει. Για τον ασίγαστο έρωτά του για κείνη τώρα θα της μιλήσει ξανά. Μα, κι ακόμα, για το μίσος που έκρυβε καλά μέσα του. Ναι, τώρα της ομολογεί το πόσο μισούσε τον Γιάννη, που, αν και απών, πάντα κρατούσε στα χέρια του την καρδιά της Ροδάνθης. Εξαφανισμένος κι όμως πάντα παρών στη ζωή τους, στην καθημερινότητά τους, στο σμίξιμό τους.

Ναι, όρκο παίρνει ο Θωμάς πως την άκουγε να ψιθυρίζει απελπισμένα τ' όνομά του όση ώρα εκείνος, υποκύπτοντας συνειδητά στο πάθος του, τη διεκδικούσε γεμίζοντας μ' αχόρταγα χάδια το κορμί της. Κι ήξερε πως την ώρα της κορυφώσής τους εκείνη ήταν παραδομένη στο πάθος του άλλου, του ιδεατού εραστή, του ανολοκλήρωτου έρωτα.

Ο επίλογος της κοινής τους ζωής θα γραφτεί πάνω από το φρεσκοσκαμμένο μνήμα, τα παιδιά του θρηνούν την αμετάκλητη απουσία της μάνας τους. Τα δικά του δάκρυα αρνούνται ακόμη να κυλήσουν, πρόωρα δάκρυα – ο Θωμάς δεν έπαψε ποτέ να πιστεύει στα θαύματα, στην προσμονή μιας ανάστασης. Κι όταν θα πάψει πια

να την περιμένει είναι που και τα δάκρυα τα δικά του θα κυλήσουν λυτρωτικά, συμπαρασύροντας μαζί τους την τοξικότητα όσων όλα αυτά τα χρόνια δηλητηρίαζαν τη ζωή του.

Όλα αυτά τα χρόνια που οι τύψεις της Ροδάνθης – υπαρκτές και ψυχοφθόρες– δηλητηρίαζαν αθόρυβα και ύπουλα την ευτυχία της οικογένειάς της ο Θωμάς χρόνο τον χρόνο κλεινόταν όλο και περισσότερο στον εαυτό του, έβρισκε καταφύγιο στο διάβασμα, και η ταύτισή του μ' όλους εκείνους τους πλάνητες του έρωτα στα μυθιστορήματα που διάβαζε του έγινε δεύτερη φύση. Ζούσε μέσα απ' αυτούς το πάθος που δεν κατάφερε ποτέ να κοινωνήσει στη Ροδάνθη, τη μοναδική γυναίκα που αγάπησε και πόθησε στη ζωή του.

Μα εκείνη έχει πια φύγει. Και τα θαύματα συμβαίνουν μόνο στους αγίους. Ο Θωμάς ποτέ δεν πίστεψε πως ήταν άξιος να αγιάσει. Πάθη μόνο είχε. Μα και αίσθημα ευθύνης. Έπρεπε να σταθεί ξανά στα πόδια του, κι έτσι έγινε μάνα και πατέρας για τα παιδιά του, γλυκός, προστατευτικός... Μα και συχνά καταπιεστικός, καθώς προσπαθούσε, στον βαθμό που μπορούσε, να τα κρατήσει ενωμένα.

Η εποχή της Ροδάνθης παρελθόν πια.

Τώρα υπάρχει μόνο ένα νέο μέλλον, κι αυτό περνάει στα χέρια του Θωμά.

Στον αστερισμό του Θωμά

Οι ρόλοι που είχαν μοιραστεί στα παιδιά του από τον ίδιο στη διάρκεια της αρρώστιας της Ροδάνθης θα παγιωθούν μετά τον θάνατό της. Τα πάθη και οι αντιπαλότητες ανάμεσά τους θα θεριέψουν υπόγεια και γι' αυτό επικίνδυνα.

Η Φωτεινή, μετά τον θάνατο της μάνας της, αναλώθηκε σε μιαν άλογη προσπάθεια να είναι εκείνη που θα κερδίσει την ολοκληρωτική αγάπη του πατέρα τους, να είναι αυτή που θα πάρει δικαιωματικά, ως η πρώτη και μεγαλύτερη, το χρίσμα να κάνει πράξη στην ουσία αυτό που τόσα χρόνια τής επέβαλλε η Ροδάνθη, τον ρόλο της μεγάλης.

Ήταν μόλις δεκαοκτώ χρόνων.

Κι είχε έρθει η ώρα να πάρει εκδίκηση, έτσι νόμιζε, για όλα εκείνα τα χρόνια της μητρικής καταπίεσης – τώρα που ήξερε από χείλη έγκυρα, τα χείλη της μάνας της, την αλήθεια, κανείς δε θα μπορούσε να της πάρει τον τίτλο που δικαιωματικά τής ανήκε, του παιδιού της «Αγάπης», ήταν η πρώτη, ήταν το παιδί του έρωτα...

Τώρα αυτή θα είχε το πάνω χέρι στις ζωές τους και το χαϊρότανε, γι' αυτό και δεν την ένιωσε τη θηλιά που άρχισε να τυλίγεται αργά αλλά σταθερά στον λαιμό της, απαλά στην αρχή, μην και την τρομάξει· μα όταν το σφίξιμο –χρόνια μετά, μετά από πολλά, πολλά χρόνια– θα δήλωνε απειλητικά την παρουσία του, θα ήταν αργά πια για κείνη ν' αντιδράσει, να το σταματήσει, να λύσει τον κόμπο, να βαδίσει προς την έξοδο... Αυτά όμως όλα μετά από χρόνια... Προς το παρόν...

Προς το παρόν ήταν η Δέσπω που ασφυκτιούσε στον δοτό ρόλο της νοικοκυράς που είχε επωμισθεί παρά τη θέλησή της. Έτσι κι αλλιώς, τα αισθήματά της απέναντι στη μεγάλη της αδελφή δεν ήταν και τα καλύτερα. Από τα μικράτα τους ακόμη οι σε καθημερινή βάση καβγάδες τους για ασήμαντη αφορμή έφεραν σε απόγνωση τη Ροδάνθη. Κι όσο κι αν προσπαθούσε να δράσει πυροσβεστικά υπέρ της μικρότερης, εκείνη δεν κατάφερε ποτέ να σβήσει τη ζήλια που σιγόκαιγε μέσα της για τη Φωτεινή. Κάθε φορά που άκουγε τον πατέρα τους, τον πατέρα που και η ίδια διεκδικούσε την αγάπη του, να παινεύει τη μεγάλη, να τη φέρνει παράδειγμα σ' εκείνη και στον Φίλιππο, έσφιγγε τις γροθιές της και σιγομουρμούριζε μέσα από τα δόντια της μην και την ακούσει εκείνος: «Παράδειγμα προς αποφυγή, πες καλύτερα».

Και, με μια μη ελεγχόμενη κίνηση, κατέβαζε από το πάνω ράφι της ντουλάπας εκείνη την κούκλα την κοκάλινη, που κάποτε, στα χρόνια που ήταν κοριτσάκι, της είχε φέρει δώρο ο πατέρας της. Μια βραδιά ήταν που ο Θωμάς, επιστρέφοντας στο σπίτι του, κράταγε αυτή τη μικρή κουκλίτσα και –ποιος ξέρει γιατί;– κανένα άλλο

δώρο για τα άλλα του δυο παιδιά δεν είχε, παρά μόνο...

«Για σένα, το μικρό μου», της είχε πει και της είχε προσφέρει το κοκάλινο κουκλάκι.

Κι η Δέσπω από τότε στην κούκλα αυτή έβλεπε την αγάπη του γονιού που κάποιοι την εμποδίζανε να στρέφεται συνέχεια και πάντα μόνο σε κείνη.

«Νοικοκυρά;... Δούλα καλύτερα πες!» μουρμούριζε η Δέσπω και φιλούσε την κούκλα της και μετά έπιανε να συγυρίζει τις κάμαρες κι έστρωνε τα κρεβάτια, φιλόκοβε τα κρεμμύδια για το φαγητό της μέρας. Η παθολογική ζήλια της για τη μεγάλη από τότε φούντωνε και με τα χρόνια θα θέριευε, κι αργά αλλά σταθερά η αντιπάθεια που ένιωθε για την αδελφή της θα μεταλλάσσόταν σε μίσος. Ένα μίσος τόσο δυνατό που θα μόλυβε για ολόκληρη τη ζωή τους την αδελφική τους σχέση.

Πολύ γρήγορα ο ασταθής συναισθηματικά χαρακτήρας της Δέσπωσης θα την οδηγούσε σε αστήρικτες κατηγορίες, ζήλιες και ασίγαστα πάθη απέναντι στη μεγάλη της αδελφή.

Αφού ο πατέρας τής είχε επιβάλει να γίνει εκείνη η δούλα του σπιτιού, η ίδια είχε ηθελημένα ενδυθεί τους ρόλους του θύματος, της αδικημένης και καταπιεσμένης. Κι όταν μια ζωή τον ίδιο ρόλο επιβάλλεις στον εαυτό σου να παίζει, τότε τον κάνεις να γίνει αληθινός και μάλιστα τον θεωρείς τη μόνη αλήθεια. Η Δέσπω, σιγά αλλά σταθερά, άρχισε να βλέπει τον εαυτό της σαν έναν άνθρωπο που οι άλλοι, και κυρίως οι δικοί του, τον εκμεταλλεύονται.

Κι έτσι ξεκίνησε, σχεδόν αμέσως μετά τον θάνατο της Ροδάνθης, να προσπαθεί με χίλιους δυο τρόπους να αμαυρώνει την εικόνα της «τέλειας» μεγάλης στα μά-

τια του πατέρα τους. Κι όχι μόνο αναζητούσε τρόπους για ν' αποδείξει τις όποιες αδυναμίες της Φωτεινής, μα και εφεύρισκε καταστάσεις που τάχα μου αποδεικνύανε τον κακό χαρακτήρα της πρωτότοκης, που επιμελώς η ίδια έκρυβε πίσω από τα υποκριτικά δήθεν προτερήματά της. Κι όσο οι επιθέσεις της δεν κατάφερναν να βρουν τις περισσότερες φορές τον στόχο τους, τόσο και πιο ανεξέλεγκτες γίνονταν.

Ηθελημένα, ας πούμε, έκαιγε συχνά το φαγητό, ξεχνούσε να του βάλει αλάτι ή να το έχει έτοιμο στην ώρα του πριν γυρίσει η Φωτεινή από το σχολείο.

Κατέστρεφε χωρίς τύψεις στο πλύσιμο ή στο σίδερο τ' αγαπημένα ρούχα της αδελφής της, μόνο και μόνο για να έχει τη χαρά και την ικανοποίηση να δει τα μάτια της να βουρκώνουν και τη θλίψη στο πρόσωπό της.

Στις αιτιάσεις του πατέρα της, που όλα αυτά δεν του περνούσαν απαρατήρητα, η Δέσπω είχε ένα σωρό έτοιμες δικαιολογίες.

«Η μεγάλη φταίει», του έλεγε μυξοκλαίγοντας, «της είπα να προσέχει λίγο το φαί ως να βγάλω τα ρούχα από τη σκάφη και να μην ξεχάσει να βάλει λίγο αλάτι, κι αυτή επίτηδες τ' άφησε να καεί για να με μαλώσετε, πατέρα».

Ο πληθυντικός, ως ένδειξη σεβασμού στον γεννήτορα, δεν μπορούσε ν' απαλύνει την οργή αλλά και την ανησυχία του Θωμά για την ολοφάνερα πια προβληματική δευτερότοκη κόρη του.

Μα ήταν και η συμπεριφορά του Φίλιππου που τον προβλημάτιζε τον Θωμά και σοβαρά τον ανησυχούσε. Γιατί το μόνο που απασχολούσε πια τον μοναχογιό του

ήταν να μηχανεύεται τρόπους να κάνει ατιμώρητος σκασιαρχείο από το σχολείο για να βρεθεί στις αλάνες της γειτονιάς με τους επίσης σκαστούς φίλους του και να παίξουν μπάλα, διευρύνοντας τις γνώσεις και τις ικανότητές τους στις ντρίπλες, στις κεφαλιές, στα τακουνάκια και στα σουτ. Και, για να κάνουν το κομμάτι τους στα κοριτσόπουλα της γειτονιάς που παρακολουθούσαν από παράθυρα και μπαλκόνια, εκτελούσαν εντυπωσιακά ανάποδα ψαλίδια και κεφαλιές-ψαράκι.

Πριν η ψύχρα του σούρουπου την αναγκάσει να μπει και πάλι μέσα στο διαμέρισμα, μένει για λίγο να χαζέψει ένα τσούρμιο παιδιά που παίζουν στο πεζοδρόμιο από κάτω και με φωνές και γέλια αναστατώνουν τη γειτονιά. Στον ίδιο δρόμο που κάποτε αντηχούσαν οι δικές της φωνές και τα δικά της γέλια. Αουναίσθητα προσπαθεί να ξεχωρίσει ανάμεσά τους εκείνο το ξανθόμαλλο κοριτσάκι που κάποτε υπήρξε, με τα γδαρμένα γόνατα και τα μονίμως ξεχτενίστα μαλλιά, νομίζει πως το είδε να κρύβεται πίσω από μια γκρίζα καγκελόπορτα, να της γνέφει παιχνιδιάρικα και να χάνεται για πάντα, όπως για πάντα έχει χαθεί κι εκείνο το κεφάλαιο της ζωής της, τόσο μακρινό σήμερα μα τόσο κοντινό χθες.

Από τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα έως τις μέρες μας. Από τη Σαντορίνη σε μια λαϊκή γειτονιά της Αθήνας και μετά σε κάποιο παραθαλάσσιο προάστιο. Τα σημάδια μιας αρρώστιας. Ένας γάμος που δεν πρόλαβε να χρονίσει. Ένας έρωτας που προδόθηκε. Μια παιδική ψυχή που δεν τολμά να μεγαλώσει.

Η Ροδάνθη, η Φωτεινή, η Δέσπω, η Πέτρα... Τέσσερις γυναίκες που χάνουν και κερδίζουν καθώς η ζωή της καθεμιάς εισέρχεται στις ζωές των άλλων.

***Ένα μυθιστόρημα για τα αουνήθιστα πάθη
καθημερινών ανθρώπων.***

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-1467-6

9 786180 114676

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 17681

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ